

28

QUÆSTIO MEDICA,

Quodlibetariis diſputationibus manè diſcutienda in Scholis Medicorum die Jovis nonâ Februarii 1708.

M. STEPHANO FRANCISCO GEOFFROY, Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis Regiæque Societatis Londinenſis Socio, Doctore Medico, Præſide.

An Erethiſmi Sedatio, Morbi Curatio?

I.

VARIÆ quidem ac mirum in modum diſcrepantes de Principiis Medicis ſententiæ! hinc artem medicam merè opinabilem totamque conjecturâ contineri colligis? Immeritò. Unde igitur ſumma illa Medicorum diſſenſio? Ex diversâ iſtâ facie, quâ ſe perſcrutantibus Natura concipiendam præbet. Obſerva, ſi lubet, expreſſas ejuſdem exemplaris, ſtatuæ, verbi gratiâ, cujuſdam, variis à pictoribus imagines: eandem inter ipſos, quam inter Medicos deprehendes diſcrepantiam. Hic præcipuas tantummodò notat partes, rudique adumbrat penicillo. Ille ſtudioſiùs flexûs omnes ac circuitûs delineat. Alius curiosè vel leviſſima quæque depingit. Varii varium ſtatuæ ſitum exhibent. Alii nitidam & colluſtratam, alii abditam & opacam deſignant. Sic unicam veluti innumeram reddunt. Ex illâ imaginum varietate confuſionem gigni judicabis? falsò. Hinc è contrario oritur perfecta numeriſque omnibus abſoluta ſtatuæ deſcriptio. Quin tu idem ſentis de variis atque inter ſe diſſidentibus Medicorum opinionibus? Naturam ſibi proponunt omnes inveſtigandam & deſcribendam. Quidam ex iis ad primas, quas vocant, qualitates ſive in homine ſive extra, calidum ſcilicet, ſiccum, frigidum & humidum attendit, rudique in iſtâ conquieſcit naturalium effectuum adumbratione. Quidam verò diligentiùs indagat cæteras corporum qualitates ſenſibus obvias, putà amarum, ſalſum, dulce, acidum, acerbum, oleoſum, &c. Hic quod in naturæ venis, ut ita dicam, & viſceribus penitus incluſum latet, ſcrutatur: partium figuram ac diſpoſitionem evolvit: ſalium, ſulphurum, aquæ, terræ moleculis congruentem figuram tribuit. Ille nativum quemdam fingit calorem humoremque radicitus inſitum plurimorum cauſam effectuum, quos alter Archæo, alter quibuſdam facultatibus, is animæ ſenſitivæ, ille ſpiritibus animalibus, alius cuidam nervorum præſidi, alius verò organicæ partium diſpoſitioni adſcribit. Hæc omnia, res una, ſed variæ picturæ, varia nomina. Quidam morborum cauſam in primarum qualitatum exceſſu vel defectu ponunt, quidam verò in relaxatione aut coarctatione: alii humorum ſive efferveſcentiâ, ſive putrefactione, ſive exaltatione varias ægritudines creari cenſent: alii fibrarum *criſpaturâ* & inertiâ, ſecretionum circulationiſque intermiſſione, ſuccorum craſſitudine eaſdem gigni autumant. Ne rationibus argumentiſve deſtitutas varias iſtiuſmodi opiniones, aut ita multùm à vero abludere putes. Immò ex his inter ſe collatis exploratiſque veritatem eruere non fruſtrà tentabis. Unica cauſa, varii effectus. Conſtans illa, immutabiles ipſi. Cauſa latet, unde diverſa Opinio. Effectus patent, unde unanimis Conſenſus. Quod olim obſervârunt antiqui Medici de naturâ hominis, de modo quo ſe habet ad omnia, de morborum initio, incremento, fine, tempore, mutatione, viciſſitudine, ſymptomatis, nunc idem quoque obſervatur. Ex his conflatur Medicinæ Theoria: his quoque aſtruitur Medendi Ratio. Utraque ab Hippocratis ævo aucta tantùm, non immutata: Neotericorum inventis colluſtrata, obſervationibus aſſiduè comprobata. Hanc ab Hippocrate & priſcis Medicis commonſtratam viam, à peritiſſimis cujuſcunque ævi calcatam ſi quis nomine tantùm Medicus reliquerit, ægrotis perniciem, ſibi parat dedecus. Quò potiſſimùm tendat recta hæc medendi via, Quæris? Eò nempe, ut illud imprimis tollatur, quod functiones immediatè lædit, quod morbi cujuſcumque ſymptomata parit ac fovet, quo tandem ſublato reſtituuntur functiones, ſymptomata evaneſcunt. Qui igitur artis miniſter hæc præſtare noverit, is reipsâ Medici nomen ſibi vindicat.

II.

NIHILOMINUS constans est Praxis Medica, quantumvis variæ, quæ in curandi ratione adhibentur methodi. Ab Empiricis solâ fretis experientiâ, à Methodicis generalia duntaxat laxationis aut coarctationis indicia perpendentibus, à Dogmaticis causas non modò proximas & patentes, sed remotas etiam absconditasque investigantibus morbi sæpe sanantur; atque in hac triplici disciplinâ plures extitere præstantes medici. Ratus *Hippocrates* Medicum naturæ tantummodò adjutorem esse ac veluti administrum, illam operantem solùm observabat, nihil non ipsi permittens. Quid ergo tantus ægrotis præstabat Medicus? Vires ad morbum domandum idoneas. Quâ tandem viâ? Diætâ præcipuè, interdum excitato vomitu, raro solâ adhibitâ purgatione; phlebotomiâ parciùs, fomentis verò, frictionibus, balneis, largiùs utebatur. *Erasistratus* nimiam corporis repletionem, à quâ morbos omnes fluere censebat, ciborum abstinentiâ, corporis exercitatione, vomitu, ligaturis, fomentis, balneis sive calidis sive frigidis, cataplasmatis, unctionibus solebat compescere. Nunquam verò aut rarissimè sanguinem mitti volebat. *Asclepiades* optimum corporis habitum in justâ poros inter seu canales, liquoresque ipsis contentos ratione positum esse opinabatur. Ex eâdem perturbatâ morbos oriri affirmabat. Molecularum incusabat crassitiem tenuitatemve, aut vasorum relaxationem vel constrictionem. Quid inde? Communes illas morborum causas communibus remediis oppugnabat, gestatione potissimùm, frictione, vini & aquæ haustu. Sanguinem mittebat, raro ciebat vomitum; at purgationem veluti plùs damni quàm auxilii ferentem prorsus respuebat. *Themiso* communibus morborum omnium indiciis intentus laxam nimis, nimisve constrictam solidorum compagem, spissiorem aut fluidiorem liquorum habitum restituere conabatur: remediis itaque relaxationem aut coarctationem invehentibus utebatur: ad phlebotomiam confugiebat ut totius corporis, ad hirudines verò & cucurbitulas, ut cujusdam partis strictam nimis habitudinem resolveret. *Asclepiadis* & *Themisonis* vestigiis insistens *Thessalus* Μετασύγκρισιν induxit, cujus ope pororum corporis vitio mederi cogitabat. Quæ autem μετασυγκριτικὰ vocabat remedia erant rubrificantia, vesicantia & genus omne causticorum. Triduam quoque ineunte morbo instituit ciborum abstinentiam; Διάτριτος dicebatur. A purgatione maximè alienus, sed ut Themiso in deligendis cibis, medicandoque, sive ad laxandum sive ad densandum, aëre summè cautus. *Galenus* Dogmaticorum facilè princeps corpus humanum, quemadmodùm cætera naturæ corpora, ex quatuor elementis putà igne, aquâ, terrâ, aëre coalescere autumat. Primariis eorum qualitatibus calido, frigido, sicco & humido variè inter se compositis oriuntur (ad illius mentem) quatuor præcipui corporis humores, Sanguis, Bilis, Pituita, Melancholia. Positâ humorum æquabilitate exsurgit Sanitas, eâdem subversâ Morbus: Plethora, si omnes humores redundant: Cacochymia, si quidam cæteros exuperat. Vires tueri, Morboque obniti, Galeno omnis curandi methodus. Quod ut præstaret, vires iis rebus, quæ cum ægrotantium corporum qualitatibus consentirent, servari: Morbum verò iis, quæ cum morbi causâ qualitate pugnarent, propulsari arbitrabatur. Alimenta Medicamentaque universa in calida, frigida, sicca & humida dividebat, quæ singula variè pro variis gradibus, ad majorem minoremve sedandam intemperiem accommodabat. Sanguinem quandoque, raro tamen, ad deliquium usque ægrotantis mitti jubebat. Cæterùm phlebotomiam non plùs terve quaterve, idque primùm ingruente morbo iterabat. Purgantia frequentiùs quàm Hippocrates admittebat. Quamplurimis utebatur remediis tum simplicibus tum compositis, anodynis præsertim ac somniferis ad fluxiones sistendas & dolores demulcendos potiùs quàm ad somnum conciliandum, balneis insuper ac frictionibus plurimùm confisus. Empirici neglectâ prorsus causatum morbi investigatione, Diagnosi unicè studebant, ad cujus normam remedia præbebant, quotquot erant usu comperta, diætam, phlebotomiam, emetica, purgantia, somnifera, fomenta, lotiones, frictiones, unctiones cunctaque medicamenta tum simplicia tum composita. Horum alia ratione quarumdam partium, alia ratione morborum quorumdam, illis specifica videbantur. Siquid in methodicorum aut dogmaticorum praxi felix salutiferumque advertebant, illud quoque exsequebantur, omissis tamen, quas illi proferebant, rationibus. Hos tamen Medicos omnes & quamplurimos alios quantumvis inter se dissidentes felicem in medendo operam posuisse certum est. Non igitur peculiaribus Medicorum sententiis nititur Praxis medica, sed principio quodam universali, in quo omnes consentiunt, nempe tollendum esse, quod morbum efficit & fovet. Quid quæso istud est, nisi communis omnium morborum Causa, dicam, an Essentia? hæc autem variis sub speciebus à quibusdam Astrictio, Laxatio, Obstructio, Fluxio nuncupatur, ab aliis Intemperies, Calor, Plethora, Inflammatio, Dolor. Sed quocunque nomine, quocunque aspectu variis in morbis ipsam deprehendas, modò debitè oppugnes, expugnabis. Qui igitur morbum non expugnat, ejus causam vel essentiam is certè non oppugnavit: imò ipsam fortasse propugnavit.

III.

DUPLICI partium genere, solidarum nempe & fluidarum tota contexitur humana compages. Solidæ fibrillis constant plùs minùsve densatis, quarum aliæ admodùm extensæ telam

membranaceam, aliæ verò in unum veluti faſciculum firmum & durum compactæ laminas oſſeas conficiunt. Ex iiſdem fibrillis leviter ſtipatis coaleſcunt muſculi, quorum uſus in eo poſitus eſt, ut ſanguinem intrà ipſorum tubulos ex canalibus effluentem modò retineant, modò dimittant. Canales omnes ſunt varii earum contextus. Glandulæ, horumce canalium glomera. Viſcera omnia, novum horum omnium textum. Fibræ, quæ ſunt iſtiuſmodi veluti liciorum ſtamina, miro quodam elatere donantur, cujus ope modò contractæ modò remiſſæ motum ſervant perpetuò oſcillatorium. Corporis fibras fidibus dixeris ſimiles quæ ſemel pulſæ aliquandiu vibrant. Motus iſte in ortu incipit, in interitu deſinit; immò tota vita oſcillationibus continetur. Fibras vibrantes in periſtaltico inteſtinorum motu, in tremulis animalium recèns cæſorum carnibus, in pulſu avulſi ranarum cordis cernere eſt; quod ſi minutatim concidatur, ſingulæ partes eodem ordine moveri pergunt, donec exſiccatis fibris motus intereat. Si à motu calor pendeat, cur neges debitam fibrarum agilitatem per *calorem*, quem veteres *innatum* dixere, requiſitamque fibrarum ad oſcillandum molliciem per *humidum primigenium* intelligi poſſe? Continuò per vitam fibræ exſiccantur & dureſcunt. In pueris molliores ſunt, ideoque debilis oſcillatio, in adultis firmiores, ac proinde oſcillatio vivida, in ſenibus paulatim rigeſcunt, donec tandem ad oſcillandum prorſus ineptæ fiant, unde animalis interitus. Hujuſce motûs principium quæris? num in Durâ matre, num in Corde primùm exordiatur? fruſtrà. Audi Hippocratem. *Principium corporis nullum eſt, ſed omnia ſimiliter principium & omnia finis: circulo enim ſcripto principium non invenitur.* Movet & movetur utrumque Cor ſcilicet & Dura meninx. De causâ oſcillationis ne ſis magis ſollicitus. Quòd elaterem corporum, fidium pendulorumque vibrationes fovet, idem fibrarum oſcillationem parit & ſervat, quamdiu ad motum flexiles ſunt. Illud, ſi lubet, *πνεῦμα*, *ſpiritum inſitum*, *τὰ ἐνορμῶντα*, ſpiritus animales, materiam ſubtilem, aut alio quocunque nomine nuncupes: Quid prætereà? num iſtud magis tibi perſpectum erit? Ludis operam in inveſtigandis cauſarum cauſis; quod vix unquam Philoſophus, fruſtrà aſſequatur Medicus. Ut vita, quod ad ſolida ſpectat, ex debitâ fibrarum oſcillatione, ita valetudo ex æquâ earum motûs reciprocatione pendet. Fibrarum genus utrumque carnearum & membranacearum reciproco Syſtoles & Diaſtoles motu aſſiduè exercentur. Quodque in minutiſſimis ejuſmodi partibus, idem in organis, quæ inde oriuntur, cernere eſt. Principes enim corporis partes, ſine quibus vita ſtare nequit, cor, ejus auriculæ, arteriæ, venæ ipſæ, dura meninx, diaphragma omniaque reſpirationis organa in eodem pariter reciprocationis motu verſantur. Quid dicas de motu ventriculi & inteſtinorum, quem vermiculatem vocant? nonne quoque ex fibrarum Syſtole & Diaſtole ortum ducit? Quod in iſtis partibus palam eſt, de cæteris conjiciendum. Membranas, Glandulas, Viſcera contrahi & remitti pariter neceſſe eſt, ut vel ultimas fibras ſuccus nutritius ſubeat, ſecretioneſque peragantur. Ne tamen motum ad ſenſationes requiſitum cum ſtatis fibrarum oſcillationibus confundas. Quantumvis agitetur Campana, ni pulſetur, nullus fit ſonitus. Percuſſu opus eſt, ut ſingulæ ipſius particulæ ſuccuti ac tremere poſſint. Senſatio pariter non peragitur, niſi fibrarum particulæ peculiari quâdam agitatione vel ſuccuſſu ab organo ad principium uſque ſenſuum moveantur. Quemadmodum autem corporis ſonori particulæ tam validè concuti poſſunt, ut ab invicem diſſiliant: quod cyathi vitrei, qui unius vocis ſono diffringitur, exemplo patet: ita in ſenſationibus vehementior concuſſus fibrarum particulas tantùm non disjungit, oſcillationem aut debilitat aut perturbat aut aliquandiu moratur. Illud ipſum eſt fibrarum *Erethiſmus*. Si nimius ſit, doloris ſenſum, ſi levior, voluptatem creat. Non penès unicam ſolidorum librationem corporis Sanitas. Corpus enim tubulorum congeries, quos aſſiduè rigant fluida. A ſolidis motum omnem mutuantur, atque ideo ab iiſdem ſuperanda eſt liquidorum reſiſtentia. Solidorum niſu fluida commoluntur, adeoque attenuantur, ut extremas corporis fibras ſubire, canales vel tenuiſſimos alluere, ac tandem per emunctoria quæcunque vel cutis poros ſecedere poſſint craſſi admodum, viſcoſi, ideoque ad motum parùm habiles corporis ſucci. Sunt enim ipſiſſima, quibus veſcimur, alimenta ſive ſolida ſive fluida, quæ, ut in propriam corporis ſubſtantiam vertantur, ſtipanda adhuc & denſanda ſunt. Vi magnâ itaque opus eſt ut ſolidæ partes corporis ſuccos commolere, fluidoſque efficere queant: quæ ſi vel leviter imminuatur, denſi hærent ſucci, atque in minimis canalibus ſubſidunt; Quàm facilè ſanguis extra corporis vaſa coaguletur nemini non notum. In eo igitur ex parte liquidorum poſita eſt Sanitas: ut debitè & aſſiduè terantur, liberè canales omnes vel tenuiſſimos influant, ſuperfluaque aut noxia excernantur. Quod ut peragatur ea eſt ſolidas inter & fluidas corporis partes neceſſitudo, ut quantùm creſcit fluidarum mora, tantùm creſcat ſolidarum niſus; qui tandem ſi impar ſit ſuperandæ liquidorum moræ, tunc præter morem accelerantur fibrarum oſcillationes: ubi igitur moratur liquorum curſus, ibi pulſus arteriarum vehementior; rurſus autem vincente ſanguinis morâ, pulſus cordis increbreſcit uſque dum ipſam vicerit. Hujuſce accelerationis ratio ex fidibus petenda eſt, quæ mediocriter tenſæ debiles undulationes peragunt, vividiores verò, ſi magis extendantur, ac tandem crebriores, ſi ad ſummum diſtendantur. Ita, curſu ſanguinis tardato, vaſa mediocriter intumeſcentia fibras, quibus contexuntur,

validiùs extendunt, unde crebriores redeunt oscillationes. Quin & liquores diuturniori morâ acriores fiunt; partesque vellicando ad oscillationes magis accelerandas, vel etiam perturbandas excitant. Sanitas itaque ab oscillatione liberâ, facili & temperatâ. Hinc cordis & arteriarum pulsus, hinc duræ meningis & aliarum membranarum Systole & Diastole, hinc randem motus partium omnium reciprocus omnesque solidorum actiones debitè peragentur: necnon sequitur optima liquidorum habitudo, ritè conterentur, liberè fluent, facilè secernentur. At si Erethismo concitæ fibrarum particulæ oscillationes immutent aut conturbent, statim tota afficietur corporis œconomia plùs minùsve pro modulo Erethismi, aut ratione partium, quas ille vexabit. Inde functionum intermissio aut immutatio innumeraque symptomata, quæ nonnisi sedato erethismo desinent.

I V.

MORBUS omnis, si ad essentiam spectes, fibrarum Erethismus. Ne dubites, sedulus attendas ad communia morborum omnium symptomata: Calorem scilicet præter naturam & Dolorem: necnon ad alia, quibus ea non rarò stipantur, tumores nempè, inflammationes, convulsivas partium tensiones, sitim, ardentes & flammeas urinas, spumantes subrufas virides aut nigras dejectiones, biliosam aut cruentam exspuitionem, innumeraque hujuscemodi; quorum causam in Erethismo nemo non reposuerit. Dum certo ac temperato motu oscillatur fibra, ut naturalis est, qui ex eo nascitur calor, sic nec acerba, quæ in mente excitatur perceptio: immò vigente sanitate mens in eâ indolentiâ & tranquillitate versatur, ut ex iis, quæ in corpore peraguntur, nil sentiat. Quòd si, quâdam superveniente causâ, singulas fibrarum particulas insuetus fremitus aut irritationis motus concutiat, tunc caloris ardorisve sensu in parte afflictâ, doloris verò, si præter modum ingravescat, mens afficitur. Ab hac irritatione æquabilis totius fibræ oscillatio perturbatur vel etiam extinguitur, succorum per fibrarum canales fluentium cursus aut minuitur aut prorsus sistitur: tunc hærentes succi nec satis conteruntur, nec probè defæcantur, inde vacuationes aut pravæ aut penè nullæ. Quorum rationem si perscrutari velis, fibram tibi effinge tanquam fistulam ex lamellâ quâdam tenui in spiram convolutâ & in tubum angustatâ compactam. Oscillare dicitur, dum alternatim contrahitur & extenditur. Hujus diameter in contractione crescit, in extensione minuitur. Sic variis in fibræ oscillationibus, contractionis & extensionis vicissitudine, succi fistulâ contenti protruduntur, nec nisi repetitis moventur succussibus. Si jam insueto fremitu commoveatur unaquæque fistulæ spira, ejus Systoles aut Diastoles motus minuitur, & æquabilis fibræ perturbabitur oscillatio, vel etiam prorsus cessabit, si oscillatorium motum fremitus iste longè superet. Fibra verò ab oscillatione cessans rigida fit & velut crispata. Fibrarum Erethismum *Crispaturamve* innumera excipiunt cùm in solidis tùm in fluidis gravissima symptomata. Erethismus tumores procreat, cum, ob plurimas in hac parte laborantes fibras, succos impeditos per canalium longitudinem redundare necesse est. Pulsatio inibi percipitur, cum sanguis ægrè vehitur per arterias minimas fibrarum tumore constrictas. Accenditur febris cum, retardatâ universâ sanguinis circulatione, acceleratur cordis & arteriarum pulsus, ut eadem semper sanguinis moles ad omnes partes deferatur. Inflammatio accedit, cum, fibris partis ægrotæ vehementer irritatis & concussis, pars incalescit & ardet, necnon cum sanguis ad extremum usque arteriarum vibratus impeditur, arterias vel minimas tumefacit & conspicuas præbet. Abscessus gignitur, cum disruptas inter fibras succus nutritius diffunditur, ibique subsidens & acrior factus proxima quæque corrodendo tandem se exerit. Gangræna oritur, dum succis obstructione detentis, pars quæ ab ipsis nutriri solebat, funerata marcessit. In partibus membranosis diutius Erethismo affectis sensim coagulantur aut penitus obdurantur succi: unde cartilaginosæ fiunt & interdum osseæ quædam membranæ. In carneis verò partibus ex diductis laniatisque carnium fibrillis scirrhi & sarcomata enascuntur. Acerrimus est Erethismus in morbis acutis, quos gravissima comitantur symptomata, ad extremum necnon ad mortem sæpe immaturam citò perducta. Is in deliriis & phrenitide cerebri membranas: in pleuritide pleuram: pulmones & thoracis membranas in peripneumoniâ: in anginâ fauces: jecur in hepatitide: renes in nephritide in ischuria & dysuria vesicam: in febribus ardentibus abdomen, thoracem vel caput: non rarò etiam, ut in variolis, morbillis, aut putridis febribus, universum corporis habitum afficit. Morbos chronicos, qui non dierum sed mensium aut annorum circuitu definiuntur, perscrutare. Quid in iis aliud se prodit, quàm fibrarum irritatio? Phthisi laborantium Symptomata, tussis aspera, assidua febris, calor urens & præter naturam, sitis, vigiliæ, flammeæ urinæ, exsiccata & attenuata corporis habitudo immodici universalisque Erethismi nonne manifesta sunt indicia? Acerbos capitis dolores, lumborum totiusque corporis gravitatem, cordis arteriarumque palpitationes, lentam febrim, quâ laborant virgines ob mensium suppressionem languidæ, quis ab Erethismo oriri inficias ierit? Epilepsiæ insultûs, Rheumatismi & Podagræ cruciatûs, luis venereæ dolores quis eidem non adscripserit? Verùm ille in hystericis hypochondriacisve affectionibus præcipuam vim exerit, & ita dominatur, ut vicissim patiar singulos, quibus corpus occupatur, affectûs. Hinc mæstitia, timiditas & ignavia, animi dejectio aut desperatio

5

Hinc pariter gutturis, diaphragmatis, & infimi ventris musculorum spasmus, artuum tremor, dolor capitis terebrans quasi à clavo infixo, vomitiones, dejectiones biliosæ, cordis & arteriarum palpitationes, tussis, urinæ suppressio, & limpidæ nonnunquam urinæ ejectio, summum partium externarum frigus quasi cadaveris, ptyalismus quasi à mercurio excitatus, risus aut lachrymæ sine causâ effusæ. Eædem affectiones asthma, iliacam passionem, dolores colicos, nephritim, insultus epilepticos, apoplexiam & paralysim sæpe mentiuntur. Hæc autem symptomata ita ex improviso adoriuntur, subinde cessant, & in alia convertuntur planè diversa, prout Erethismus has vel illas partes aggreditur. At, inquies, ubinam Erethismus in hydrope, laxâ nimirum & aquis madente totius corporis compage? sed cave decipiaris symptomatis, quæ in ejusmodi morbo prima sese offerunt. Accuratè perpendas ardentem ægrotantium sitim, urinas paucas crassas & rubras, febrim lentam sed ferè assiduam, & alia, quæ exundationi præiverunt, incommoda, eaque non nisi ab Erethismo tanquam à causâ primariâ profecta deprehendes. Mirum sanè quàm facilè irritatio, quæ sæpe proxima quæque non afficit, citò transeat ad partes etiam remotissimas, prout in illis fibrarum tonus cum inflammatâ parte convenit. Phrenitidem non raro urinarum suppressio, plerùmque dolorem nephriticum vomitio, diaphragmatis inflammationem delirium comitatur, quorum communis causa Erethismus. Nec ideò semper irritationis immunes dixeris partes partis inflammatæ viciniores: sæpissime enim inflammatus digitus digitum proximum inflammat: pleuræ inflammatione pulmo sæpè inficitur, sicque pleuritidem excipit peripneumonia lethalis. Quidam sunt morbi, in quibus modò hæc modò illa pars Erethismo torquetur. Causam quæris? attende. Illud inde nascitur, quòd fluidi quædam partes in canaliculis propter crassitiem immorantes, eosdem ultra modum extendunt, ac proinde irritationem acuunt, donec crebris succussibus expulsæ tandem in maximos canales influant. Tunc, quæ percipiebatur, irritatio desinit, sed rursus in aliâ parte sentitur, ubi vitiatum istud fluidum ad alios pervenerit meatus, in quibus denuò aut propter eorum tenuitatem aut propter oscillationis debilitatem morabitur: quod quidem videre est in arthritide, in quâ scilicet dolor, inflammatio, tumor varias vicissim partes occupant. Cessat quandoque Erethismus, subinde tamen stato tempore recursurus, velut in quâcumque intermittente febri & quolibet affectu periodico. quod ita accidit, seu quòd depravatus humor Erethismo attenuatus magnosque in canales delapsus denuò crassitiem contrahat, unde novæ redituræ sunt exacerbationes, seu quòd eodem humore soluto alter non deficiat. Nonnunquam accidit, ut quamplurimis in partibus Erethismi cum oscillatione juncti vis acrior cæterarum nisum superet, & nativum solidorum tollat æquilibrium. Sic cordis & arteriarum oscillatio Erethismo concita fibrarum cæterarum partium oscillatione immodicè superior post diuturnas febres leucophlegmatiam aut asciten gignit In variolis vehemens per totam cutem Erethismus, quem si fibrarum interiorum oscillatio sustinere nequit, in cutis glandulis coacervata materies in partes internas, quarum debilior oscillatio, statim refunditur; unde graves alvi fluxus, quibusdam in partibus purulentæ materiæ collectio, morsque ipsa nonnunquam sequitur. quòd si per totum corpus fibrarum oscillatio cutis irritationi sustinendæ non impar sit, externæ suppurationis beneficio sanatur æger. Cave autem ne fibrarum interiorum oscillationem excitandi causâ novum intus concites Erethismum, quo contentio acrior fiat, dubiusque eventus. Crisis, naturæ ille impetus, vitæ aut mortis artifex, irritatas inter & oscillantes fibras quidam veluti consensus est ad attenuandum humorem in partibus stagnantem, eundemque foras propellendum. nec nisi statis temporibus recurrit ejusmodi concentus. Exemplo sint duæ chordæ inæqualis longitudinis simul pulsatæ; non pulsationes habent isochronas, sed modò separatas, modò conjunctas. Si altera sit alterius subdupla, illa duas vibrationes, hæc unam tantùm eodem tempore absolvet. Si sint inter se ut 24. ad 25. vibrationes nonnisi in 25ª. minoris chordæ undulatione conjungentur. Pariter intelligi possunt irritatæ fibræ, quasi exiles chordæ longè crebriùs solito oscillantes. Dum autem irritatarum fibrarum subsultus, & æquabiliter oscillantium motus non sunt isochroni, non solùm earum vis adversùs renitens fluidum remissior est: sed etiam longè quàm in naturali statu debilior esse potest, si duo illi motus opponantur. Si tandem post multas vibrationes eodem tempore consentiant, fluidis in parte laborante hærentibus superiores esse poterunt, & eorum moleculas ita conterere, ut facilè per canales excretorios permeare possint. quod unoquoque 48. horarum spatio redire consuevit. Inde naturales, quæ vulgò accidunt in diebus criticis seu imparibus, evacuationes, præsertim si morbus ex acutorum genere: nisi obsit curandi ratio. Πεπασμὸς seu humorum Concoctio, quædam est subactio & attenuatio succorum crassiorum, qui irritatas inter fibras detinebantur, aut eorumdem, cessante Erethismo, evacuatio. In criticis diebus plerumque mors advenit, cum materia, quæ intrà fibras hærebat, nec subigi nec expelli potuit. tunc enim major fit vasorum obstructio, succorum inspissatio densior, nimia fibrarum distensio: & ita augetur Erethismus non solùm in parte affectâ, sed etiam per totum corpus, ut oscillationis motum, quo vita continetur, longè superet, & prorsus extinguat. Ere-

hiſmi cauſæ vel internæ vel externæ. Internæ vel in mente ut animi pathemata, vel in corpore, putà ſucci aut ſpiſſiores & intrà tenuiſſima vaſa immorantes, quibus nimiùm diſtenduntur fibræ, vel acriores, quibus immodicè vellicantur. In eodem numero jure quoque repones adventitias quaſdam cauſas, veluti adnaſcentes in pueris dentes, oſſis fracturam aut luxationem, calculum in renibus, in inteſtinis vermes &c. Inter cauſas externas id omne recenſendum eſt, quod corpus externè afficit: aër, frigus, calor, ictus, alimenta, venena, &c. Cacochymia & Plethora morborum cauſæ impropriè dicuntur, mera quippe ſymptomata ab Erethiſmo profecta. Hæc ſcilicet ex ſolitæ tranſpirationis imminutione, illa verò ex peculiaris humoris evacuatione ſuppreſſâ; quæ quidem imminutio aut ſuppreſſio non niſi ab Erethiſmo meatus hujuſmodi egeſtionibus deſtinatos occupante provenit. Nec tamen diffitendum eſt ex ſuccis per vacuationum ſuppreſſionem diversè alteratis diverſa ſe prodere morborum ſymptomata: At Cauſa morborum princeps, ſymptomatum parens aut nutrix, functionum interemptrix immediata, fibrarum Erethiſmus. Hoc ſublato tollitur morbus, functiones reſtituuntur, reparatur ſanitas.

V.

FRUSTRA morbis volueris mederi, niſi fibrarum Erethiſmum emollire coneris. Ut vibrationibus pulſatæ chordæ, ita quoque Erethiſmo ſuus eſſet terminus, niſi aut permanente priori cauſâ, aut ſuccorum concretione fibrarum *criſpaturam* ſollicitante, aut eorumdem morâ & acritudine continuò foveretur. Morbum ſanare contendis? Erethiſmum ſeda. Quî ſedatur? Procatarcticam & aſſiduè irritantem cauſam remove. fibras nimiùm tenſas laxa. Succis craſſioribus & inhærentibus fluiditatem, acrioribus dulcedinem impertire. Succorum, qui in canalibus exuperant fibraſque diſtendunt, copiam non mediocrem detrahe. Particulis quibuſdam interpoſitis muta fibrarum molem. denique Erethiſmi rhythmo contrarias irritationes ſolerter oppone. Nonne ad mitigandum Erethiſmum frictiones, unctiones, balnea, thermas, lotiones, fomenta cæteraque ejuſmodi, quorum nunc rarior uſus, Medici veteres adhibebant? Sic enim criſpatis fibris mollitiem, partibus oſcillatorium motum, craſſioribus ſuccis ſubtilitatem majorem conciliabant; ſic liquorum percolationes ſecretioneſque properabant. Sæpius, ut contrariâ excitatâ irritatione remiſſior eſſet prior erethiſmus, partes remotiores fricare ſolebant. Frictio in longis, unctio in acutis morbis uſu venerat. hæc dum fibras emolliebat, Erethiſmum, qui tunc violentus eſt, minuebat, illa coagulatos ſuccos conterebat eorumque tunc interclufas juvabat percolationes. Refrigerando, humectando, molliendoque corporis habitui aquæ calidæ: Eidem aſtringendo, fibrarum tono firmando, & oſcillationi accelerandæ deſtinabatur aquæ frigidæ balneum. Inchoantium inflammationum, Eryſipelatis, Arthritidis, quin & interdum convulſionum vim frigido quoque balneo retundebant. Cavebant tamen ne frigus foret acerrimum aut diuturnum, quod tunc fibras ita conſtringit, ut, oſcillatione prorſus interceptâ, ſtuporem partibus inducat. Cum plurima ab ipſâ artis medicæ inventione reperta fuerint, tum præcipuè ſanguinis miſſio, quâ nihil promptius tutiuſve ſive ad ſedandos dolores, ſive ad inſuetum calorem extinguendum, ſive ad plethoræ ſuccurrendum. Nonne autem Erethiſmum minuendo illud operatur? à quibuſdam ad deliquium uſque ægrotantis ſanguis eximebatur. Tunc laxatis quæ priùs turgeſcebant fibris, extinguebatur Erethiſmus. Verùm propter nimis enervatam oſcillationem debilitati ægrotantes aut moriebantur aut ægrè ſe expediebant. Utiliùs ac feliciùs abundans illa ſanguinis miſſio in plures ac parciores diſtributa eſt. At ſeſe proximè ſequantur oportet in acutis, ne, ſi ſatis juſta non elabitur ſanguinis copia, ad vacuandos canaliculos aut fibras laxandas, non ſatis valeant. immò raro proſunt poſt quartum ab ineunte morbo diem, ob fibras jam nimiùm criſpatas, denſatoſque nimiùm liquores. Remedia vomitum provocantia olim apud ſanos perinde ac ægrotos frequenter uſu pata, quæque poſteà diu ab uſu receſſerant, nunc rurſus utiliter morbis accommodantur. Quid autem juvant? fortem expreſſionem in eâ parte promovent, unde liber exitus materiei inibi contentæ: quâ viâ per meatûs excretorios ea deduci etiam poſſunt, quæ certis corporis partibus imminebant. Sæpe Erethiſmi rhythmum levi ſed planè contrariâ irritatione invertunt & prorſus extinguunt. Sic in alvi profluviis Hippocrates excitabat vomitum, quo confeſtim infernus ſeceſſus ſurſum revelleretur & ſolveretur. Ea eſt præterea emeticorum vis, ut vividos in viſceribus ſuccuſsûs excitent, fibrarum oſcillationem ubique adaugeant, ac tandem liquorum curſum tardiorem aut repreſſum ita exſtimulent, ut per anguſtos canalium meatûs foras propellantur. Hinc copioſæ illæ vacuationes per vomitum per alvum per ſudores ſimul concitæ unicâ tantùm ſtibii velut atomo exhibitâ. inde quoque morborum acutorum initio adeò utilis, modò cauta, emeticorum exhibitio. Alius longèque diverſus Purgantium uſus, de quibus inter majores noſtros lis ſemper mota eſt Methodici omnes & plerique veterum purgationem ut ſupervacuam, immo ut noxiam reſpuerunt. Cæteri maximâ cautione utendum putant, eâ nempe, ut ſint concocti humores fluidique; laxæque corporis fibræ. quæ conditio ſi deſit, quid aliud ſequetur, quàm vehemens in inteſtinorum viſcerumque abdominis fibris Erethiſmus, ac proinde inflammatio? Sedato tantùm

Erethiſmo purgantia exhibere licet, quanquam tunc temporis haud multùm neceſſaria videantur. Laxis enim fibris liquores liberè & ultro fluunt, ut in morborum ſalutiferis criſibus obſervari ſolet. Verùm ſiquid præſtare valeant, illud ſolùm, quòd enervato oſcillationis motui auxilientur: ſic faciliùs ſucci in canaliculis propter fibrarum irritationem diutius immorati foras exiguntur. Apud veteres Medicos celebratum adverſus morbos remedium, Diæta. Vulgariſſimum apud Hippocratem ægrotantium alimentum πτισσάνη & πτισσάνης χυλός. Non tunc ſucculentarum carnium juſculis, ut hodie continuò ægroti, ſed bis aut ſemel per diem hordei cremore reficiebantur. Hâc victûs ratione fibras laxando, ſuccos mitigando ſaliumque particulas abſorbendo aut involvendo frangebatur Erethiſmus, quem è contrario corroborant noſtra carnium juſcula ſulphureis & ſalinis partibus affluentia. Paulò pleniori victu indigebant ægroti? illum ex oleribus deſumebat Hippocrates. *Beta* nempe, *Bliti*, *Atriplicis*, *Rumicis* folia exhibebat, vel etiam *Citrullos*, *Pepones*, &c. hujuſmodi. *Serum lactis* & varia *lactis* genera in chronicis affectibus propinabat. Hanc à Medicinæ inſtituto peritiſſimi quique Medici in ſanandis morbis viam ſecuti ſunt. His rationibus Erethiſmum, à quo Calor præter naturam & gravia morborum Symptomata, temperârunt. Nec, ſi tutò mederi velis, ab eâ tibi recedendum. Cave imprimis, ne ab Helmontii ſectatoribus decipiaris, qui morbos ferè omnes alcalium tùm fixorum tùm volatilium ope ſanandos exiſtimant. Sic enim effervеſcentias fermentationeſque ſedare, acida coagulantia abſorbere, ſulphura nimiùm exaltata cohibere, fermenta morbifera præcipitare contendunt. Si eos audias, ſanguineam molem alcalibus oleoſis attenuant, expurgant, & ejus recrementa per ſudores propellunt. Sed verba iſthæc ſunt & ſtrophæ. Si enim ejuſmodi ſalium alcalium oleorumque aromaticorum virtutem ſcrutatus fueris, ſtimulantia deprehendes, quæ ſolidas omnes, quas præterfluunt, partes ad irritationem concitare valent. Ubi frigidus & humidus aër corporis fibras laxat & ſuccos ita condenſat, ut fluidis propellendis ſolida ſæpe imparia ſint, tunc ſalurifera eſſe poſſunt, modò tamen nullus adſit Erethiſmus. Etenim ſalibus volatilibus, aromaticis oleis roborata oſcillatio & ſolidarum partium vis adaucta fluidarum conatum vincet, exinde ſuccorum attenuatio curſus & ſecretiones properatæ. Hinc quoque Septentrionalibus in partibus benigni nonnunquam horum remediorum ſucceſſus. Verùm quàm rarò poſſunt exhiberi! nam ſi jam violenta ſit fibrarum irritatio, quanta ingruent mala? Attende parumper ad ea, quæ calidorum ſpirituoſorumve liquorum ſorbitionem ſequuntur, incommoda noſtris in regionibus, ubi fibræ ſatis ſponte ſuâ diſtenduntur facilèque Erethiſmum concipiunt: affectiones hypochondriacæ mille variatæ modis, frequentes hæmorragiæ, hydrops, arenæ & calculi in renibus & veſicâ, arthritis, quæ tam ſæviter noſtra in corpora debacchantur, horrendæ ſunt horumce liquorum proles. Ab his vividis ſpirituoſis, immo igneis remediis quid non metuendum? Et ſanè in febribus alcalium volatilium & aromaticorum oleorum uſu noxio ardor augetur, cutis exſiccatur, totum inflammatur corpus, ac tandem Erethiſmus ubique accenditur. In Apoplexiâ iidem alcalini & oleoſi liquores, celebratæ Anglorum guttæ ſæpe membranas omnes adurunt, ægrotantiſque mortem accelerant, quem ſanaſſent copioſiſſima aquæ calidæ ſorbitio & venæ ſectio tempeſtiva. His enim, inſpiſſatis corporis ſuccis conciliata fuiſſet fluiditas, Erethiſmus in cerebro mitigatus, & imminuta vaſorum plethora. Apoplecticorum, qui ſpirituoſis uſi ſunt remediis, inſpice cadavera. Tunc ex ventriculi & œſophagi membranarum rubore & inflammatione anceps hærebis, morbo-ne an remedio abſumpti fuerint. Ob pernicioſos horum volatilium oleoſorumque in hypochondriacis & ſcorbuticis affectionibus remediorum effectûs, à medicis, à quibus exhibebantur, in duas claſſes, frigidas nimirum & calidas, diſtributi fuerunt hujuſcemodi affectus. In frigidis oleoſa volatilia innoxia, in calidis verò noxia eſſe arbitrantur. Sed quàm frivola ſit iſthæc diſtinctio, ab intenſiore aut remiſſiore morbi gradu tantummodò deſumpta, quis non videt? Quid mirum, ſi, dum morbus nondum invaluerit, nec jam efferbuerit Erethiſmus, latent adhuc, quæ ab his remediis timenda ſunt mala? Exſpecta pauliſper, dum morbus certum inclementiæ gradum obtinuerit, nec poſſit magis intendi Erethiſmus quin lædantur functiones, ſtatim iſtiuſmodi remediorum malignitatem deteges. Morborum enim ſymptomata ingraveſcere, ægrotanteſque maximum in vitæ diſcrimen adduci videbis. Nec aliâ de cauſâ cautiſſimi Medici ſcorbuticis in affectionibus antiſcorbutica quibuſdam acidis temperare ſolent. Quin & ſolâ acidorum ope tutiùs citiùſque ſcorbutici ſæpe ſanantur. In hyſtericis hypochondriaciſque affectibus curandis nullum poſt Diluentia tutius potentiuſve remedium, quàm ſal volatile vitrioli; quod licet acidorum inſtar non corrodat, omnem tamen eorum virtutem retinet. Quale ſit acidorum beneficium quæris? Retundunt alcalinos ſales, nimiſque exaltata in ſanguine ſulphura, quibus continuò fovetur fibrarum Erethiſmus: hunc præterea ſiſtunt, dum ſeſe inter fibras interponendo, illis rigiditatem quandam afferunt. Experientiâ quotidie comperimus quantùm juvent in inflammationibus Acida externè adhibita, in febribus verò internè ſumpta ad earum ardorem non modò minuendum, ſed etiam penitus extinguendum. Nonne etiam eam ob rem Hippocrates *acetum* potionibus

permiſtum ægris ſæpius propinabat. At, inquies, Mars, Kina-Kina, Mercurius, nonne abſorbentia ſunt, quibus ea virtus ineſt, ut coagulantium acidorum vim obterant? Minimè. Potenti Martis ſtypticitati, levique Kinæ-Kinæ aſtrictioni præcipuæ eorumdem effectuum cauſæ adſcribendæ ſunt. Ferrum ſuccis corporis diſſolutum ob ſtypticitatem ſuam partium fibras, ad quas defertur, corroborat & adſtringit, & fibrarum fremitum planè deſtruit. Ferrum propter gravitatem in ſola fere abdominis viſcera delabitur. Kina-Kina propter partes ſubtiliores omnem prope pervadit corporis habitudinem, ubi Martis munere, ſed debiliùs, fungitur. Illud autem providendum eſt, ne fibris deſit flexilitas: alioquin gravior fiet ipſarum *criſpatura*, & rigiditas, quam brevi excipient Tumores, Scirrhi, Abſceſſus, pejoraque prioribus incommoda. In diviſibilitate & mobilitate tota Mercurii actio. in tenuiſſimas eaſdemque mobiliſſimas partes diviſus, intrà moleculas inſpiſſatæ lymphæ in diverſis corporis canalibus impeditæ fibraſque irritantis ſeſe inſerit, eamque tandem per meatûs evacuationi accommodos totam exigit. Si Erethiſmi placatione ſanatur morbus, cur, inquies, Opium, quo ſedantur dolores omnes, non pariter morbis omnibus medebitur? verùm eatenus Opium dolorem conſopire valet, quatenus vias ad ſenſuum originem occludit. Rationem poſtulas? Opium, fibroſam laxat ſanguinis compagem, ſtatim ſecernitur ſerum, & in majoribus vaſis colliquatus videtur ſanguis Hæret interim fibroſa pars in capillaribus arteriarum canaliculis, quos partim obſtruit, dum ſanguinis ſeroſa ſubſtantia in canalibus majoribus exundans ita eos diſtendit, ut per omnia viſcera cæterorum ſuccorum vias comprimat & coanguſtet: unde ſecretiones aut exiguæ aut penè nullæ. Nervi in cerebro, univerſali iſtâ canalium intercluſione plùs minùſve compreſſi, impreſſionem factam ſenſuum in organis aut ſegniùs aut nullatenus tranſmittunt. At ſi immodica Opii doſis exhibita fuerit, aut ſi malè affectus ſit æger, arteriolarum tumefactionem intenſior in cerebro ſubſequitur Erethiſmus, indeque Phrenitis. Sin minùs ſucci in fibris impediti nimis craſſeſcunt *criſpaturam*que producunt, unde Coma aut ſtupor. Opium igitur, quem non ſedat Erethiſmum, ad tempus abſcondit, violentioremque poſtea in cerebro ſæpius excitat; quamobrem in eo exhibendo ſummâ cautione opus eſt Solâ itaque Erethiſmi ſedatione verè ſanantur morbi: Secus verò apparens tantùm & ſimulata morbi curatio, qui mox recrudeſcet. Erethiſmus prorſus extinguatur; omnia evaneſcent morborum ſymptomata, validæ redibunt functiones, vegeta ſanitas Nec certè aliam medendi rationem, diverſo licet nomine uſurpatam, inierunt periciſſimi cujuſcunque ætatis Medici. Nec aliam hodie, nec aliam inpoſterùm quiſquam eligat, qui laudabilem veri Medici titulum aſſequi voluerit.

Ergo Erethiſmi Sedatio, Morbi Curatio.

Domini Doctores diſputaturi.

M. Ludovicus Demondieres Dugué.	*M. Philippus Bernardus de Bordegaraye.*	*M. Joannes Daval.*
M. Raymundus Jacobus Finot.	*M Jacobus Simon Gilles de la Riviere.*	*M. Claudius Quiquebeuf.*
M. Claudius Berger, è Regiâ ſcientiarum Academiâ.	*M. Ludovicus Lemery, è Regiâ ſcientiarum Academiâ.*	*M. Bertinus Simon Dieuxivoye.*

Proponebat Pariſiis JOANNES-CLAUDIUS-ADRIANUS HELVETIUS Pariſinus, Baccalaureus Medicus. A. R. S. H. 1708.

Typis Viduæ Franciſci Muguet, Regis & Facultatis Medicinæ Typographi.